NOVÉ MOŽNOSTI VYPALOVÁNÍ DO DŘEVA

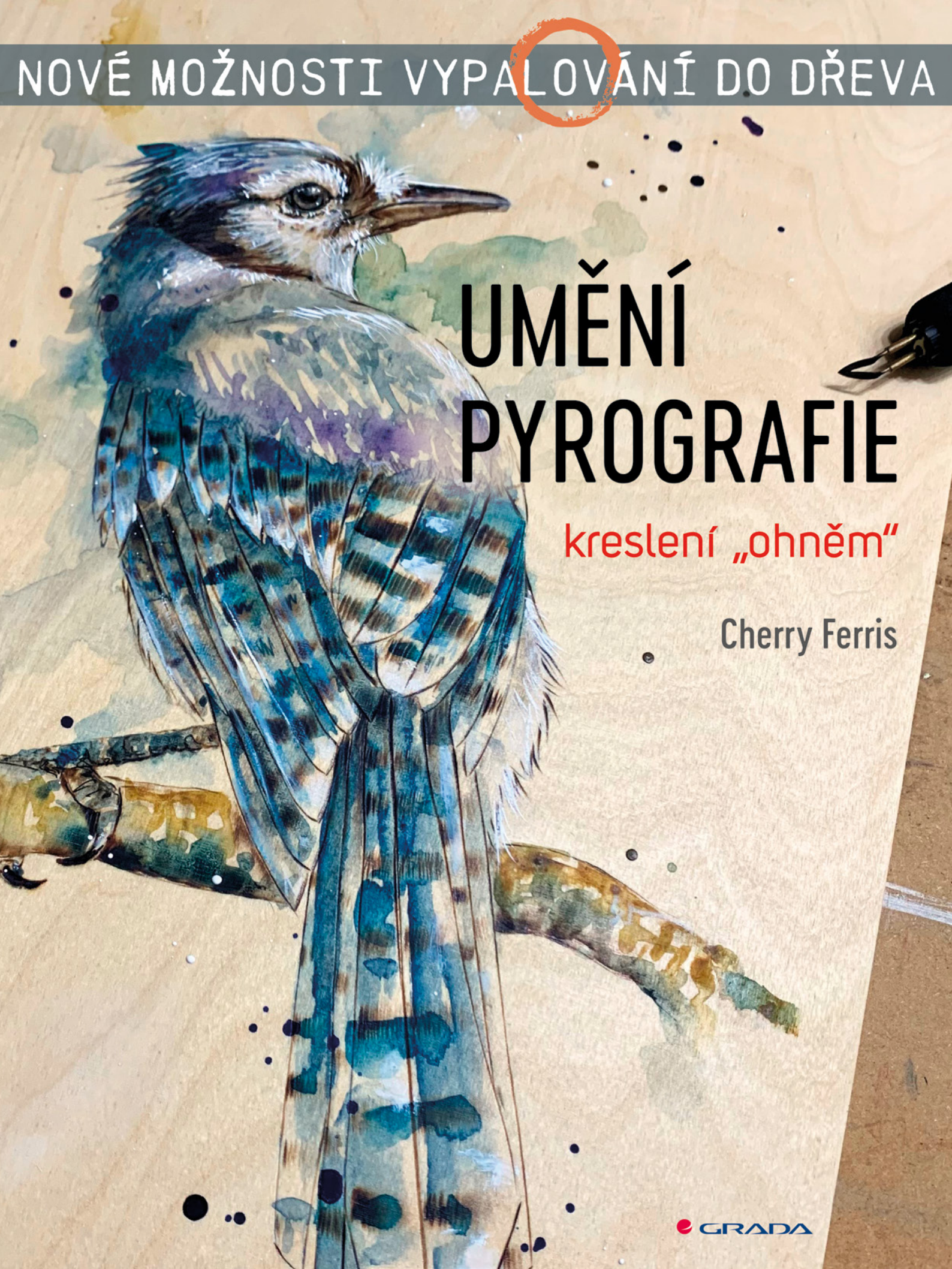

UMĚNÍ PYROGRAFIE

kreslení „ohněm“

Cherry Ferris

GRADA

Věnování

Pro pana J – jsi můj navždy;
a pro moji maminku, která si už nemohla prohlížet stránky této knihy.

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno. Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Umění pyrografie

Nové možnosti vypalování do dřeva

Cherry Ferris
Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401
jako svou 9810. publikaci.

Původní titul THE ART OF PYROGRAPHY byl poprvé vydaný v nakladatelství Search Press Limited,
Wellwood, North Farm Road, 2023
Tunbridge Wells, Kent TN2 3DR
Text copyright © Cherry Ferris, 2023
Photographs and design copyright © Search Press Ltd., 2023

Texty: Cherry Ferris
Fotografie: Mark Davison (Search Press Studios) a archiv autorky
Překlad a jazyková úprava: Mgr. Jana Petrásková
Sazba a grafická úprava: Bc. Šimon Jimel
Odpovědná redaktorka: Ing. Jana Minářová

Počet stran 176
První vydání, Praha 2024
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod a.s.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této knihy, text, fotografie nebo ilustrace nesmí být reprodukovány nebo přenášeny v jakékoli formě nebo jakýmikoliv prostředky bez předchozího písemného povolení od nakladatelství Search Press.
Čtenáři mohou reprodukovat jakékoliv umělecké dílo z této knihy pro svou osobní potřebu, nebo za účelem získání prostředků na charitu zdarma a bez předchozího povolení nakladatele. Jakéhokoliv použití v knize uvedeného uměleckého díla pro komerční účely není povoleno bez předchozího souhlasu vydavatelů.
Pokud máte potíže se získáním některých materiálů a vybavení, uvedených v této knize, navštivte webové stránky Search Press pro podrobnosti o dodavatelích: www.searchpress.com
Jste také pozváni k návštěvě webové stránky autorky na adrese: www.fairiewoodart.com
Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto nelze za ně převzít odpovědnost. Autorka ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné, osobní ani majetkové škody.
Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

© Grada Publishing, a.s., 2024

ISBN 978-80-271-7650-2 (pdf)
ISBN 978-80-271-5097-7 (print)

UMĚNÍ PYROGRAFIE

kreslení „ohněm“

Cherry Ferris

Grada Publishing

VŠE PRO VYPALOVÁNÍ DO DŘEVA

veledilo

světpyrografie

www.veledilo.cz

+420 725 705 710

OBSAH

V zápalu tvorby 6

Hra s ohněm 13

Zkoumání linky a zachycení odstínu 31

ČMELÁK 48
Vypalovaná miniatura

MOTÝL S 3D EFEKTEM 50
Vypalovaná miniatura

STROMOVÁ ŽÁBA 60
Projekt krok za krokem

Kreslení podle inspirace 63

IBIŠEK 69
Vypalovaná miniatura

SKICOVÁNÍ OHNĚM 74
Vypalovaná miniatura

KOUZLO MĚSÍČNÍHO SVITU 80
Projekt krok za krokem

STROMOVÁ ŽÁBA 86
Projekt krok za krokem

ZA DÁVNÝCH ČASŮ 88
Projekt krok za krokem

U MOŘE V SIDMOUTHU 92
Projekt krok za krokem

Vybarvěte svůj svět 97

VNESTE BARVU DO DŽUNGLE 110
Projekt krok za krokem

PYROGRAFIE A BABOČKA PAVÍ OKO 114
Projekt krok za krokem

GAIA 120
Projekt krok za krokem

Čeho se dotkne král Midas 127

RÁKOSNÍK OBECNÝ:
KRASAVEC Z MOKŘADŮ 144
Projekt krok za krokem

POSLEDNÍ ŠPERK PRO ŽÁBU 150
Projekt krok za krokem

Za zrcadlem 155

Poslední opona 163

Řešení problémů 168

Bezpečnost 172

Doslov 174

Rejstřík 176

V ZÁPALU TVORBY

Umění má své vlastní kouzlo. Ať už se mu věnuje člověk sám, nebo v nějaké skupině, vždy lidi spojuje. Umí dát idejím viditelnou podobu, a proto může pohnout duší už při prvním pohledu. Proto mě umění tak fascinuje! Nikdy jsem nechodila na žádnou výtvarnou školu. Moje zkušenost je postavena na pokusu a omylu, na šťastných náhodách a experimentech. Tento přístup mi dovolil prozkoumat skrytá zákoutí a tajné cestičky. Ze spojení moderních materiálů a velké dávky zvídavosti vznikl svěží, nový a inovativní přístup k tradiční pyrografii, a ten vám zde nabízím. Techniky, které se naučíte z této knihy, můžete snadno přenést také do jiných uměleckých materiálů a stylů.

Dnes zažívá pyrografie – doslova „kreslení ohněm“ – vzrušující novou vlnu popularity a nových postupů. Já se k tomuto řemeslu dostala docela náhodou před mnoha lety, když jsem se cítila ztracená a na konci sil.

Umění má své vlastní kouzlo. Ať už se mu věnuje člověk sám nebo v nějaké skupině, vždy spojuje lidi.

Byla jsem úspěšná tatérka, měla jsem své vlastní studio a spoustu zakázek, šťastně jsem si žila v krásném Cornwallu, když můj manžel a nejlepší přítel onemocněl chronickou nemocí. Vůbec jsem nezapochybovala o tom, že se o něj budu starat: bylo to jedno z nejjednodušších rozhodnutí, jaká jsem kdy udělala. Součástí toho však bylo, že jsem prodala svůj tetovací salón a přestěhovala se. A tehdy jsem začala hledat jiný způsob, jak dát prostor svému umění, jinou cestu, jak využít své dovednosti a zkušenosti. A tehdy jsem objevila pyrografii.

Setkala jsem se s uměleckou formou, která mi dovolovala nejen vytvářet obrazy volně, pomocí linie a stínování podobně jako tetování, ale umožňovala mi také prozkoumat živější a realističtější přístup k tomuto umění.

Experimentováním s detaily, vypalovacími hroty a teplotou jsem mohla dovést nádherné spletitosti v zobrazení přírody a světa zvířat téměř k dokonalosti uměleckého vyjádření. Jako bonus tato technika zahrnuje také strukturu a vůni a používá podkladový materiál, darovaný samotnou přírodou.

Ráda sdílím svoji vášeň, tvorbu a nadšení s ostatními. Tato kniha je určena pro vás, tvůrčí lidé, umělci a pyrografici, ať už máte nějaké zkušenosti, nebo teprve začínáte, kteří hledáte něco nového a vzrušujícího. Je to zábavná jízda: Pro začátek potřebujete jen kousek dřeva, vypalovačku a několik jednoduchých nástrojů. A tak si nasedněte a popusťte uzdu fantazii!

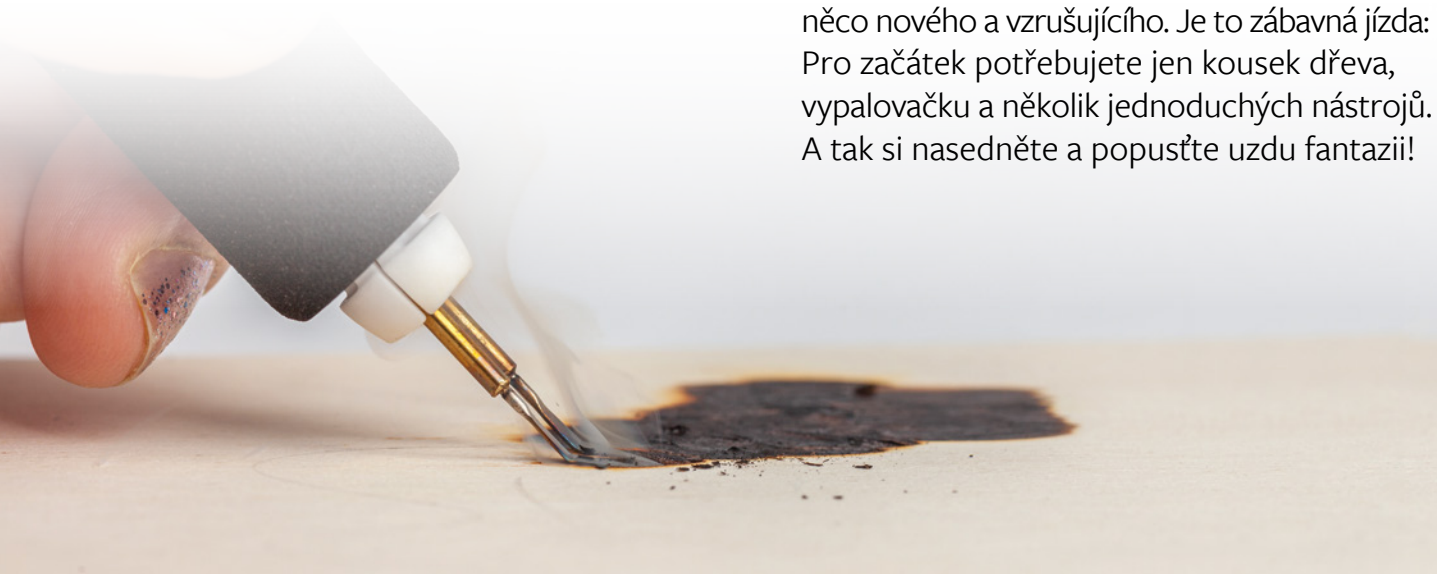

Luňák červený 40 × 30 cm

Pyrografie a bílá pastelka na desce z topolu

Tento obraz byl vytvořen jako překvapení pro generálního ředitele firmy Antex, výrobce vypalovaček a pájek. Jednoho dne jsme spolu pracovali a rozjímali nad věcmi kolem pyrografie, když mi laskavě nabídl několik vypalovaček „Firewriter", abych na nich mohla vyučovat. Naprosto mě tím ohromil! Během našeho rozhovoru jsem zjistila, že jedním z jeho oblíbených ptáků je luňák červený – a zbytek už si domyslíte sami…

POZVÁNKA

„Cesta dlouhá tisíc mil začíná prvním krokem.“ **Lao-c`**

Pyrografie jako umělecká forma je proces, kdy se za pomoci žáru vypaluje a vytváří obraz na dřevě nebo jiném vhodném podkladu. Samotné slovo pyrografie má kořeny ve staré řečtině, kde *pyro* znamená „oheň“ a *grafo* „psaní“. Oheň byl vždy mocným a trvalým symbolem života a vášně a lidé jej využívali po tisíciletí. Moje intuice mi říká, že přeměnit tuto energii do umělecké formy a tvořit s ní na přírodním podkladě je naprosto správné!

Pyrografická tvorba zahrnuje práci s hmotou, žárem, kovem a většinou také dřevem. Pyrografie stimuluje všechny smysly způsobem, jaký nenabízí žádná jiná umělecká forma. Zapojuje hmat (teplota, tlak, struktura), čich (každý druh dřeva má jinou vůni – některé voní dokonce jako Vánoce!) a zrak (když pozorujete, jak dřevo mění barvu přímo před vašima očima, je to jako alchymie).

Ať už se chcete naučit pyrografii jako hobby, abyste mohli vytvářet osobní dárky nebo umělecké předměty pro přátele a rodinu, či ji chcete zvládnout jen jako jedinečnou uměleckou formu a samostatnou výtvarnou techniku, z celého srdce věřím, že pyrografie může nabídnout každému něco. Její uchopení a směr, jakým se vydáte, záleží jen a jen na vás.

V této knize najdete pokyny a doporučení, jak se dát na svou vlastní cestu, ale také mé tajné tipy a povzbuzení k vlastním kreativním pokusům. Pokud cítíte, že se máte odklonit od mých návrhů a začít zkoumat svou vlastní cestu – pusťte se do toho!

Někdo říká, že dokončit jeden pyrografický obraz trvá neskonale dlouho – ale není to pravda. V této knize uvádím i několik „mini projektů“. Jsou to drobné úkoly určené k tomu, abyste se zdokonalili ve svých dovednostech, získali sebevědomí a pohráli si s novými nápady. Každý z nich je připravený tak, abyste ho mohli dokončit za půl hodiny nebo ještě méně – zkrátka za tak dlouho, než dostanete chuť na další šálek čaje.

Tohle je pozvánka do světa kreslení ohněm. Tak začněme!

Lotus Mehndi 20 × 24 cm

Pyrografie a akvarel na ručním kartonu

Ať už je život jak chce chaotický, květiny si vždy najdou způsob, jak vykvést – dokonce i na těch nejtemnějších místech. Jsou to ti nejurputnější představitelé přežití v přírodě: křehké, ale nezlomné a silné, a pro lotos to platí mnohonásobně. Tohle je pyrografická obdoba krásného tetování, které jsem dělala klientovi, který navzdory všem okolnostem bojoval a přežil událost, která mu změnila jeho život.

Jiskra

Moje mysl je jako motýl, stále poletuje a krouží kolem se svými nápady, barvami a úvahami. Často mám rozpracované tři nebo čtyři projekty a pohybuji se mezi nimi. Některé nápady jsou neodbytné jako zatvrzelé dítě, předbíhají ve frontě a dožadují se okamžitého ztvárnění, jiné pomalu tančí a víří v mé fantazii jako barevný fénix rodící se z popela. Postupně nacházejí svou formu, nabírají na síle, a nakonec se osvobodí a zhmotní se do nového vzrušujícího konceptu. Nedávno mi někdo řekl, že aby „opravdový umělec“ mohl být „brán vážně“, musí mít svůj osobitý styl, barevnou paletu a vyjadřovací prostředky. To mě opravdu přimělo k zamyšlení! Umění se vždy netvoří pro finanční zisk. Já tvořím svoje umění pro sebe. Je to odraz toho, jak se cítím, a tvořím ho ze srdce. Proč bychom měli škatulkovat všechno, co vytvoříme? Ráda nacházím krásu v nejmenších detailech, vytvářím atmosféru a kombinace krásných jasných barev. Mám vášeň pro vypalování, ale to neznamená, že mám ráda ostatní formy umění méně: obdivuji zářivě čistou krásu akvarelových barev, honosnou šťavnatost akrylu, uhrančivost zlacených ploch a krásu barevných pastelek, seřazených v krabičce jako duhoví vojáčci... na světě je tolik fascinujících možností. Proč bychom se měli soustředit jen na jednu, když je můžeme využít všechny najednou?

„Sním o svém obrazu, potom maluji svůj sen.“

Vincent Van Gogh

Stejně jako se mění počasí a roční období přecházejí jedno v druhé, tak se můžeme měnit i my sami. Já jsem jen jeden člověk, a přesto jsem matka, manželka, milenka, přítel, babička, důvěrnice, divoška, hudebnice – všechno tohle a ještě více. Stejně tak i moje umění se nemusí omezovat jen na jeden určitý styl nebo prostředek.

V ten den, kdy přestanu zkoumat, experimentovat a hrát si s barvami a nápady, v ten den přestane pro mě svítit slunce. Ten člověk měl pravdu: já přeletuji mezi výtvarnými styly a prostředky a ráda spojuji různé výtvarné techniky – ale jsem šťastný tvořivý motýl. A proto říkám: přivítejte do své náruče svou jedinečnost a individualitu, vysmějte se všem pravidlům... potom roztáhněte křídla a nechte svou představivost, aby vzlétla. Rozjasněte se jako supernova, kterou také jste, a nenechte nikoho, aby zastínit vaše krásné světlo.

Vydejte se se mnou na cestu kreativity a smíšených technik, přehozených s láskou přes široká ramena pyrografie. Prozkoumejte ten báječný tavicí kotlík nápadů a technik, kde se moderní setkává s tradičním a který obohatí váš vlastní výtvarný styl a dodá mu nové dimenze. Tvořte tak, abyste u toho byli šťastní.

Pyrografie a smíšené techniky

Chci vás vzít na průzkumnou výpravu, proto přijměte moji pozvánku do mého světa, tu zlatou jízdenku na vzrušující cestu, plnou dobrodružství, zázraků a nových objevů. Na těchto stránkách vám nabízím dovednosti a techniky, které můžete přenést a zavést do jiných výtvarných forem jako součást vzrušujícího experimentálního balíčku smíšených technik.

Pyrografie mi umožnila vytvářet nová vzrušující výtvarná díla v oblasti smíšených technik. Z mé zkušenosti mohou čerpat pokročilí výtvarníci i začátečníci. Tyto projekty dodají další rozměr a dynamiku vaší vlastní práci. A také doufám, že nalákají a nadchnou i někoho, kdo nikdy dříve pyrografii nevyzkoušel.

Honesty

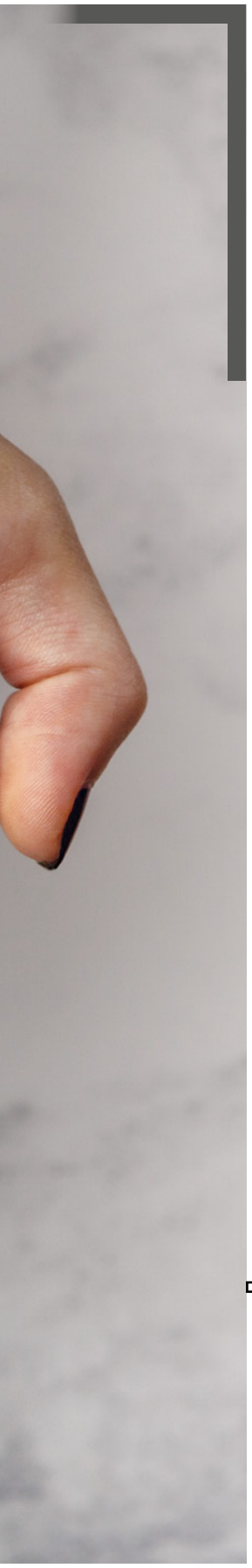

HRA S OHNĚM

Umění moderní pyrografie vyrostlo z kořenů viktoriánské doby, technik kovářství a uměleckých zpracovatelů kůže, kteří vypalovali požadované vzory na organické materiály pomocí železa rozžhaveného v kovářské peci. V dnešní době máme moderní technologie, které jsou lépe dostupné (už nepotřebujeme kovářskou pec!), ale principy vypalování zůstávají stejné: kreslíme a tvoříme pomocí ohně – není to vzrušující?

ZÁKLADY PYROGRAFIE

Vítejte do světa pyrografů. V této kapitole vás povedu za ruku od jedné zastávky k druhé na cestě k poznání vybavení a tipů, které potřebujete při pyrografické tvorbě. Pro začátečníka to může být ze začátku ohromující množství informací, ale věřte mi, že informace uvedené v této kapitole se pro vás stanou samozřejmým návykem. To vám slibuji! Na několika dalších stránkách se podíváte na to, jak si vybrat správnou pyrografickou vypalovačku, seznámíte se s podklady na vypalování, na to, jak si uspořádat pracovní plochu a jak přenášet motivy.

K dispozici je výběr z mnoha druhů vypalovaček a je také mnoho způsobů, jak přistupovat k práci. To, co zde uvádím, zkrátka funguje pro mě. Doporučuji vám, abyste vyzkoušeli všechny dostupné možnosti a vybrali si, co funguje pro vás. Shromažďujte materiály a informace, postupujte pomalu, buďte trpěliví, zkoušejte nové nápady, vytvořte si širokou základnu dovedností, potom roztáhněte křídla a leťte.

Ke krásám pyrografie patří, že může být tak jednoduchá nebo tak komplikovaná, jak sami budete chtít.

Za malý peníz si můžete koupit jednoduchou vypalovačku, nasbírat naplavené dřevo a začít tvořit! Pokud jste pyro veterán, možná tuto kapitolu přeskočíte, ale pokud jste trochu jako já, možná tyto stránky prostudujete, a kdo ví, třeba najdete nějaké tipy, triky a malá kouzla, která se vám budou hodit.

Já jsem se dostala k pyrografii od tetování a dřevo se stalo náhradou pokožky. Váš příběh je zřejmě odlišný. Pyrografie jako technika má široké možnosti. Jak se k ní postavíte záleží jen a jen na vás! Není tu žádný správný nebo špatný přístup. Možná se nejdříve chcete soustředit na čistou techniku tradiční pyrografie, ale chtěla bych vám ukázat, že s trochou kreativity a know-how můžete toto umění zkombinovat s dalšími technikami a vytvořit něco svěžího, vzrušujícího a nového.

Ať už si vyberete jakýkoli přístup, pusťte se do toho a tvořte!

Pokud začnete, připravte se na to, že vám pyrografie učaruje. Toto úžasné řemeslo má v sobě teplo a krásu, jaké nenajdete v žádném jiném druhu umění.

Klíč ke dveřím 15 × 4 cm

Pyrografie a bílá pastelka na březovém dřevě

Na takové malé projekty můžete využít odřezky z větších kusů dřeva. Jsou také skvělou příležitostí, jak získat sebedůvěru, vyzkoušet si nové tipy nebo zkusit práci na jiném druhu dřeva. Jsou rychlé, zábavné, nestresují, a vytvoříte krásný dárek. Tento kousek jsem vytvořila během deseti minut vypalovačkou a bílou pastelkou.

PYROGRAFICKÉ VYPALOVAČKY

Vybrat takovou vypalovačku, která se hodí pro váš styl a rozpočet, není jednoduché.

Většina standardních pyrografických vypalovaček se skládá z napájecího zdroje, umístěného na stole, ke kterému je kabelem připojené vypalovací pero.
Zdroj reguluje výkon vypalovačky. Menší, ruční vypalovačky, se zapojují rovnou do elektrické sítě, ale ne všechny mají možnost regulovat vypalovací výkon.
Všechny vypalovačky mají výměnné vypalovací hroty.

Já jsem si všechny své vypalovačky koupila na základě recenzí, doporučení a informací na internetových diskuzních fórech a nezklamaly mě. Pokud si nejste jisti, jakou vypalovačku koupit, vybírejte ze známých značek a modelů. Ceny se mohou u jednotlivých prodejců hodně lišit, tak věnujte výběru dostatek času.

Většina pyrografických vypalovaček spadá do dvou obecných kategorií: vypalovačka s pery s masivním kovovým hrotem a vypalovačka se smyčkovými pery.

Oba druhy jsou pro pyrografii vhodné a oba mají své výhody a nevýhody.

Jak držet pyrografické pero

Pyrografické pero se drží podobně jako normální pero nebo tužka, tzn. lehkým, ale pevným úchopem. Držte jej až nad horkým hrotem.
Většina per má násadku vybavenou izolací, aby při delším vypalování nepálila do prstů.

Jakou vypalovačku?

Kdybych za každou otázku „Jakou vypalovačku si mám koupit?“ vybírala jednu penny, měla bych teď celou horu mědi! Stejně jako další věci v oboru tvořivosti, výběr vypalovačky záleží na osobních preferencích, dostupnosti a finančním rozpočtu.

Velká Británie, kde žiju, má v porovnání s USA a některými dalšími zeměmi méně prodejců a menší výběr vypalovaček. S rostoucí oblibou pyrografie však stále více prodejců nabízí na internetu větší výběr vypalovaček a příslušenství.

Stejně jako u jiných přístrojů také k vypalovačkám nabízejí prodejci řadu dalších doplňků a výrobci často inzerují další možnosti, aby vynikli v konkurenci. Krásnou uměleckou práci můžete vytvořit téměř s každou vypalovačkou. Já sama znám řadu úžasných umělců, kteří raději pracují s levnou vypalovačkou nastavitelnou na jediný teplotní stupeň než s „vysoce profesionální“ mnohastupňovou vypalovačkou se všemi možnými a nemožnými přídavky – a jejich práce je umělecky výjimečná.

Pokud si chcete koupit vypalovačku pro svá první pyrografická dobrodružství, doporučuji vám, abyste se vyhnuli super levným nabídkám z dovozu, jaké nabízejí některé webové stránky. I když jsou snadno dostupné a jejich cena je opravdu lákavá, většinou je to z nějakého důvodu! Často jsou vyrobené z podřadných materiálů, snadno se přehřívají a mohou být velmi nebezpečné.

Vypalovačky a pyrografická pera s pevným hrotem

Typická vypalovačka pro pera s pevným hrotem vypadá podobně jako tradiční pájka. Takové vypalovačky jsou nejsnáze k dostání a můžete je koupit v obchodech pro řemeslníky nebo v prodejnách s výtvarnými potřebami.

Vypalovačky s pery s pevným hrotem a s pevně nastavenou teplotou jsou nejlevnější ze všech vypalovaček na trhu a jsou vhodné zejména pro toho, kdo s vypalováním teprve začíná a chce zjistit, jestli se mu to bude líbit.

Tyto vypalovačky se obvykle dodávají v sadě s několika vyměnitelnými pevnými hroty. Hroty jsou často vyráběné z mosazi a trvá to nějakou dobu, než se rozehřejí a zase zchladnou. Než je možné hroty vyměnit, musí se nechat zchladnout, což je občas docela frustrující.

Při pečlivé práci se s touto vypalovačkou dá dosáhnout plné škály odstínů. Pro mě jsou však velikost, tvar hrotů a pevně nastavená teplota takové vypalovačky málo citlivé pro můj styl práce.

U některých vypalovaček tohoto druhu je možné do jisté míry teplotu kontrolovat. Pevné hroty jsou však dost tvrdé a na mírné změny teploty reagují pomalu a opožděně. Také se rozehřívají a chladnou pomaleji než hroty smyčkové (*viz strana 16*). To však může výtvarník využít ve svůj prospěch, protože mu to umožňuje dělat dlouhé tahy a nemusí přitom čekat, až se hrot znovu rozehřeje na požadovanou teplotu.

Vypalovačky a pyrografická pera s pevným hrotem

Tato vypalovačka může být skvělým nástrojem pro začínajícího pyrografa. Je spolehlivá a odolná a některé značky dodávají jako příslušenství sadu vyměnitelných pyrografických per různých tvarů. Tyto vypalovačky dobře drží nastavenou teplotu a jsou vhodné pro tvrdá dřeva. Toto je moje malá vypalovačka Newman Hot Tool. Nenechte se oklamat její velikostí – je to nástroj hodný svého jména!

Vypalovačky s pery se smyčkovými hroty

Vypalovačky tohoto typu bývají dražší než ty s pevnými hroty. Jejich výhoda oproti většině vypalovaček s pevnými hroty je ale ta, že se u nich dá měnit teplota. Většina modelů pro začátečníky má displej, na kterém můžete nastavit požadovanou teplotu pera připojeného na vypalovačku.

Někteří výrobci nabízejí k vypalovačce pera s hrotem upevněným k násadce i pera s vyměnitelným hrotem. To může být užitečné a je dobré uvážit, jestli takovou vypalovačku stojí zato vyzkoušet nebo jestli vám záleží hlavně na rozpočtu.

Pera s hrotem upevněným v násadce U těchto per se hroty nedají vyměňovat, jsou napevno zasazeny v násadce. Při práci si vždy vyberete pero s požadovaným hrotem v závislosti na tom, jakou část zrovna potřebujete dělat. Celé pero jednoduše zapojíte do vypalovačky a můžete se do toho pustit.

Pera s vyměnitelnými hroty Tato pera jsou levnější a hodí se tehdy, když chcete vyzkoušet různé hroty. Nemusíte kupovat kvůli jinému hrotu celé pero, jen vyměníte hrot. Každý výrobce používá k výměně hrotu jiný mechanismus. Například u Antex Firewriter (*viz dále*) se hrot upevňuje šroubem, což vypadá spolehlivě.

Můžete si koupit hroty, které jsou kompatibilní s vaší vypalovačkou. Ve skutečnosti některé hroty se mohou použít k řadě různých modelů – ale než si takový hrot koupíte, zkontrolujte si jeho použití u výrobce vypalovačky. Nebo si můžete vyrobit vlastní hroty z nikl-chromového drátu, což je zajímavé, levné a originální. Nežli se pustíte do výroby vlastních hrotů, zjistěte si, jestli je daný drát vhodný pro použití na vaší vypalovačce. Pokud vás láká výroba vlastních hrotů, více pokynů najdete na *straně 35*, a na internetových videích najdete také hodně skvělých tipů.

Hrot v násadce
Hrot nastálo upevněný v násadce

Vyměnitelný hrot
Všimněte si šroubů, kterými se upevňují jednotlivé hroty. U některých typů můžete vyměnit celou tuto část.

SEŘÍZENÍ TEPLOTY

Většina vypalovaček s nastavitelnou teplotou má stupnici, na které si můžete teplotu nastavit. V oblasti pyrografie se však poslední dobou objevila některá nová zlepšení. Firma Razertip vyvinula vypalovačku zvanou P80, která využívá některé úžasné nové možnosi, například dotykovou obrazovku a univerzální adaptér elektřiny, díky němuž můžete tuto vypalovačku použít kdekoli na světě. Navíc teplota hrotů zůstává stále stejná, nezávisle na změně vstupního napětí. Uživatelské rozhraní dotykové obrazovky nabízí 700 různých teplotních nastavení s vysokou přesností a možností opakování.

Příklady tlačítkového (vlevo) a digitálního ovladače teploty (vpravo) různých vypalovaček

Vypalovačky se smyčkovými hroty

Vypalovačky se smyčkovými hroty a s nastavitelnou teplotou si oblíbili mnozí umělci pyrografie, především ti, kteří mají rádi drobné detaily a jemné stínování. U takových vypalovaček je možno flexibilně nastavovat teplotu. Reagují pružně, a tak umožňují umělci přechod od jemně odstínovaných rozpitých linií, kdy hrot sotva políbí povrch dřeva, přímo k temným, sytým, čokoládově hutným tahům – to vše jen pokynem na ovladači a během krátké chvíle.

MOJE VYPALOVAČKY

Během let jsem vyzkoušela řadu vypalovaček, a nakonec jsem zůstala u tří různých typů. Pro každý z nich z nich se rozhodnu podle toho, co zrovna dělám a jak se v tu chvíli cítím. Někdy používám jen jednu vypalovačku, někdy je pozvu do party všechny najednou. Každou z nich mám ráda z jiného důvodu. Všechny jsou nezbytnou součástí mého tvůrčího vesmíru a ráda je pojmenovávám přezdívkami, které jsem jim dala: Bručoun, Tahoun, Puntičkář.
Na jednotlivý výtvarný projekt však nepotřebujete mnoho vypalovaček. Tyto vypalovačky zkrátka vyhovují mně a mému způsobu práce – a než se mě zeptáte: ano, stále pošilhávám po dalších!

Zjednodušeně řečeno, pro většinu práce dávám přednost vypalovačkám se smyčkovými hroty. Mám ráda, když hroty rychle reagují na změnu teploty a zchladnou a rozehřejí se poměrně rychle.

Používám hodně pera s hroty nastálo upevněnými. Podle mě jsou masivnější než vyměnitelné hroty – v této oblasti nemám cit pro detail, dělám chyby a nejsem dost zručná. Také si myslím, že je na ně více spolehnutí, protože mají méně spojujících součástek. Když pracuji s pery s pevnými hroty, mohu se více ponořit do tvůrčí práce a nemusím čekat, až hrot vychladne a potýkat se s jejich výměnou.

Někteří umělci mají rádi vyměnitelné hroty, protože mohou využít jejich rozmanitost a nemusí do nich investovat hodně peněz. Já jsem však zjistila, že když potřebuji nějaký konkrétní hrot, nikdy není upevněný na násadce – a když jste zrovna v tvůrčím procesu, výměna hrotů zdržuje a rozptyluje od práce.

NM Newman Hot Tool

Jedná se o jednoduchý, pevný bodový přístroj, který je lehký a tenký, s lakovanou dřevěnou rukojetí, která se dobře drží. Je nejmenší a nejlehčí ze všech mých tří přístrojů. Využívám ho nejčastěji, když chci udělat krásnou silnou čáru, zejména v tvrdším dřevě. Ráda ho používám i na vyplňování tmavého pozadí, zesilování čar (viz strana 116) a tučné písmo. Pero umožňuje dlouhou dobu vypalování a stále zůstává relativně chladné, protože topné těleso je umístěné přímo pod špičkou. Dosáhne teploty 420 °C za méně než 2 minuty. Téměř vždy používám jen hrot dodávaný v základní sadě.

Pozn.: *U nás lze sehnat podobný nástroj –* ***Pájka do dřeva Veledílo****, který je díky snadnému ovládání a nízké pořizovací ceně velmi oblíbený mezi začátečníky. Dodává se s různými typy hrotů, ale také i s raznicemi.*

Elektrické kabely a bezpečnost

Vypalovačky jsou elektrické přístroje, a proto při vypalování musíte zachovávat určitá bezpečnostní pravidla. Všechna pyrografická pera jsou k vypalovačce upevněná nějakým elektrickým kabelem.

Z bezpečnostních důvodů zajistěte, aby přívodní kabely nevedly přes pracovní plochu, a sledujte, kam kabely pokládáte, abyste si jimi neshodili pyrografická pera ze stolu.

Součástí většiny vypalovaček je stojánek na pera. Zvykněte si pera na stojánek odkládat, když je zrovna nepoužíváte.

Když je pero zapnuté, jeho hrot je brzy horký! Zajistěte, aby se hrot pera nedostal do kontaktu s žádným kabelem ani s vaším oděvem nebo tělem.

Některé větší, robustnější hroty vyžadují silnější kabely, tak zkontrolujte, aby se kabel a hrot k sobě hodily. Pokud se kabely neočekávaně a neobvykle rozehřejí, vypněte vypalovačku a zjistěte, proč se tak stalo.

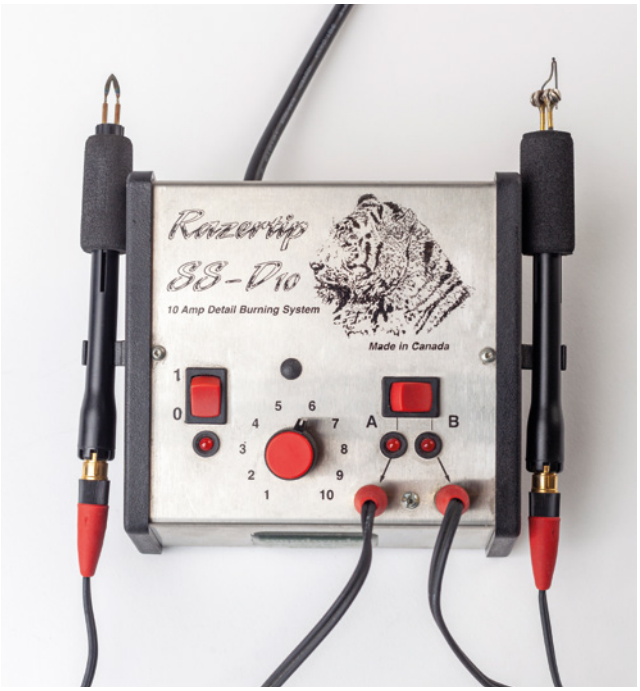

Razertip SS-D10

Tento přístroj je můj spolehlivý dříč. Má širokou škálu hrotů a jeho pera se příliš nezahřívají po dlouhou dobu. Jeho schopnost duálního násadce – můžete mít dvě pera zapojená současně – umožňuje mezi nimi přepínat jediným pohybem přepínače. Pyrografické nástroje se vyznačují téměř okamžitou tepelnou odezvou, kterou si nastavíte jednoduchým číselníkem. Můžete si také vybrat ze tří různé typy násad. Standardní pera jsou nejmenší a nejvíce kompaktní variantou, skvělou pro běžnou práci. Pevná pera, moje oblíbená, jsou robustnější a houževnatější, s těžšími konektory. Mají tendenci vyžadovat vyšší nastavení tepla, takže se dodávají s odolnějším kabelem. Pero s vyměnitelnými hroty BPH od Razertip umožňuje použití mnoha jejich druhů, nebo dokonce možnost si vyrobit vlastní. Moc se mi líbí třeba řada hrotů na stínování. Razertip také vyrábí adaptérové kabely, které umožňují použít pera Razertip i u jiných vypalovacích stanic.

Pozn.: *Firma* ***Veledílo*** *dodává vypalovací stanici* ***Razertip*** *i s evropským typem připojení do zásuvky.*

Antex Firewriter

Tento přístroj se stal rychle mým oblíbeným tipem pro jemnou práci a detaily. Je to robustní stroj s poměrně velkou hmotností. Nabízí regulaci teploty, která je nastavitelná až do 920 °C. To umožňuje možnost stínování a jemného tónového rozlišení. Základní sada obsahuje psací hroty a tenké, lehké vyměnitelné pero se šroubovacím zámkem.

Pozn.: *Podobným nástrojem pro vypalování do dřeva, který nabízí přesnost, precizní kontrolu a pohodlí pro všechny uživatele je* ***Pyrografická stanice stanice TT-4 PLUS****. Tento model je vybavený dvěma rukojeťmi s možností přepínání, čímž eliminuje potřebu měnit hroty mezi různými fázemi práce a usnadňuje proces vypalování. Stanice také nabízí velký výběr hrotů vhodných na stínování, zaoblené linky nebo detaily.*

Jak si jen vybrat

Pokud se rozhodujete, zda si zakoupíte vypalovačku ze zahraničí, zkontrolujte, jestli je kompatibilní s napětím v síti ve vaší zemi. Mnoho vypalovaček je vyrobeno pro trh v USA a vyžaduje systém 120 V se dvěma kolíky, proto budete potřebovat transformátor a adaptér, aby taková vypalovačka fungovala bezpečně i u vás. Někteří výrobci nabízejí vypalovačky s možností výběru různého napětí – jako můj Bručoun – což se docela hodí.

JAKÝ PODKLAD?

Pro pyrografii je možné použít jako plátno většinu přírodních, neošetřených povrchů. Na některé se vypaluje snadněji než na jiné; některé vyžadují důslednější přípravu a některé uvážlivější přístup. Obvykle se vypaluje na dřevo a akvarelový papír, ale také můžete použít tykev, kůži činěnou přírodními prostředky, nebělenou bavlnu a lněné plátno. Někteří výtvarníci také experimentují s kostí, rohovinou a různými textilními materiály.

Já obvykle tvořím svá pyrografická díla na dřevěných deskách a na papíře, ačkoli občas si ráda zakoketuji i s jinými materiály. Velice ráda používám vysušené trámy, ale také naplavené dřevo nasbírané na pláži.

Dřevo vyplavené mořem je potřeba před použitím namočit a umýt v čerstvé vodě a nechat vyschnout.

Papír

Pokud chcete vypalovat na papír, vyberte si velmi kvalitní materiál. Mnohem lépe se na něm pracuje než na tenkém nekvalitním levném papíře. Kupte si těžký papír (640 g/m²) v umělecké kvalitě, bez obsahu kyselin, který dobře vydrží výrazné zásahy vypalovačky a vrstvy dalších výtvarných materiálů.

Až získáte trochu praxe, můžete začít používat také strukturovaný papír, který dodá vaší práci zajímavé a neobvyklé vizuální efekty. Pro začátek je však dobré si vzít kvalitní za horka lisovaný papír z hadroviny či dřevěné celulózy, především pokud chcete výsledné dílo jemně vystínovat nebo kolorovat akvarelovými barvami. Právě na takovém papíře vytvářím svá pyrografická díla doplněná dalšími technikami. Ráda si kupuji velké formáty papíru a sama si je řežu na velikost, jakou potřebuji.

Nevhodné podklady

Některé podklady byste neměli na vypalování používat vůbec! Nevypalujte na dřevo, které bylo nalakované, lepené, jinak ošetřené nebo natřené barvou. Při vypalování se z takových materiálů mohou uvolňovat toxické výpary.

To samé platí pro dřevo, které bylo ošetřeno ochranným nátěrem (jako například tepelně upravené dřevo na ploty); platí to pro všechny druhy plastů a akrylových materiálů; a pro všechny druhy překližky, ať už je to jakkoli lákavé! Pokud si nejste jisti, jestli daný materiál neobsahuje karcinogenní nebo jiné potenciálně nebezpečné přísady, vyhledejte si na internetu informace výrobce k danému materiálu. Více informací k bezpečnosti při práci najdete na *stranách 172–173*.

Akvarelový papír Bockingford HP

Skvělý univerzální akvarelový papír, vyrobený z přírodních vlněných plstí, které mu dodávají výraznou strukturu.

Canson Artboard

Jedná se o matný umělecký papír lepený na šedé lepence. Poskytuje pevný a robustní pracovní povrch, který neobsahuje kyseliny a při přidávání akvarelu nebo inkoustu se netrhá a nekroutí.

Papír Two Rivers

Krásné, ručně vyráběné papíry od malé anglické společnosti, jsou k dispozici v celých listech: 76 × 56 cm, nebo v praktickém malém formátu quarto: 28 × 22 cm. Papír je tak pevný, že pokud se vám nelíbí, co jste vytvořili, můžete ho otočit a použít z druhé strany.

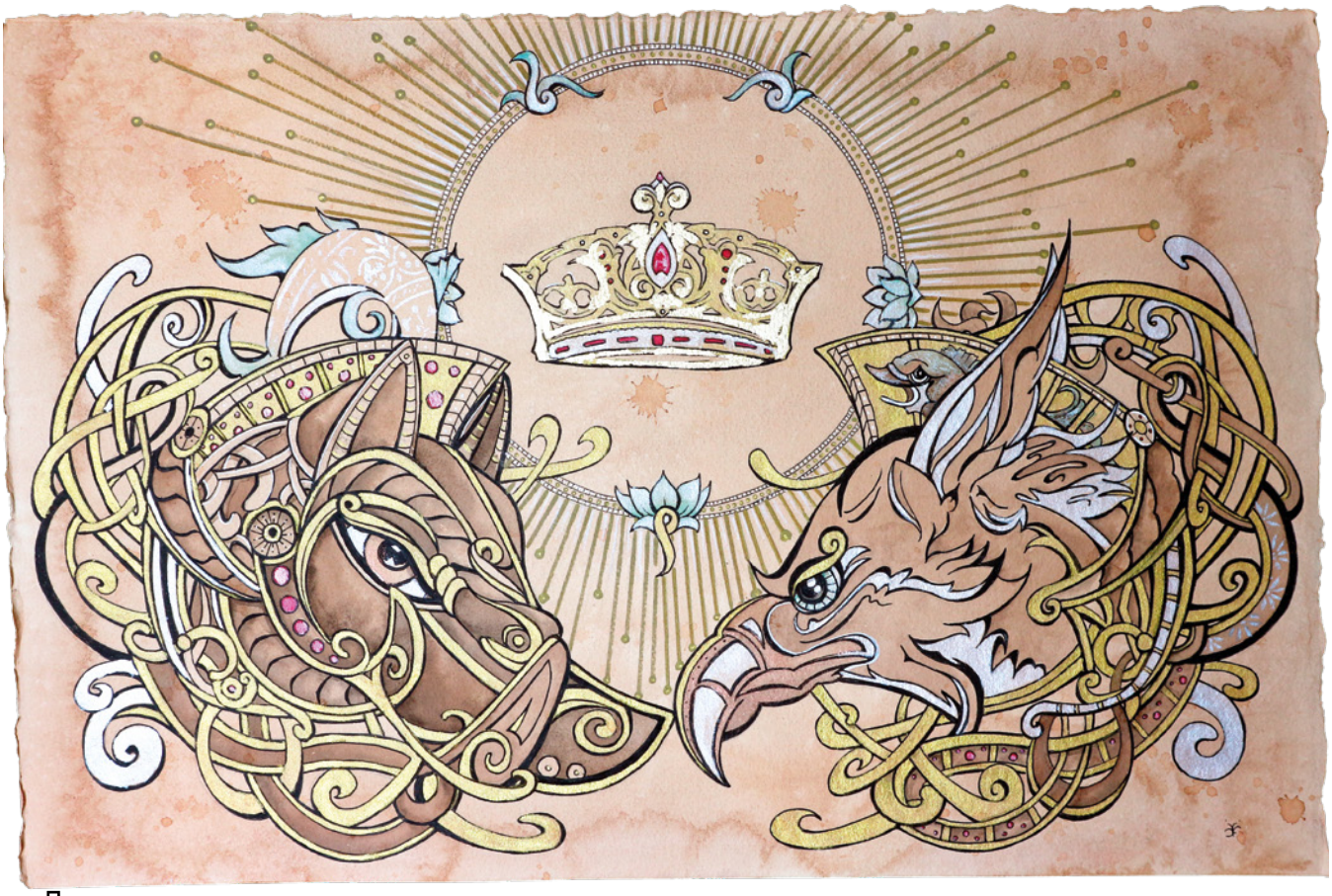

Erb zámku Powderham 76 × 56 cm

Pyrografie, zlacení, perokresba, inkoust a čaj na akvarelovém papíře značky Two Rivers, ze sbírky Charlese Courtenay, 19. hraběte z Devonu

Do zámku Powderham v Devonu v Británii byla pozvána řada umělců, aby se tam inspirovali. Mne zaujal erb tohoto zámku. Nejprve jsem motiv vypálila a vystínovala perem Razortip D10, papír jsem patinovala čajem a inkoustem z vlašských ořechů, nanesla plátkové zlato a vzor z uzlů a linie kolem koruny jsem zabarvila inkoustem. Hlavní linie jsem zvýraznila černým perem Posca a přidala jsem bílé detaily na tělo hada a na jejich odraz ve vzorech gryfona.

Vypalování na papíře

Vypalování na papíře může být zajímavou, vzrušující a levnou alternativou k vypalování na dřevo. Možná budete překvapeni, až zjistíte, že papír je ve skutečnosti na vypalování docela odolný podklad. Také je snadno k dostání, je ho spousta a je cenově dostupný – všechno to jsou vlastnosti, které ho předurčují jako vhodný materiál na procvičování. Dá se také dobře zarámovat, pokud se pro to rozhodnete.

Začala jsem experimentovat s papírem před několika lety, když mi jeden můj přítel daroval krásný list papíru z hadrové buničiny. Byla radost se na něj podívat. Moje první linky byly velmi váhavé, protože jsem se bála, že se papír může vznítit. Vzala jsem si běžný hrot na psaní, teplotu jsem nastavila velmi nízko, zapnula jsem vypalovačku a zadržela jsem dech. Můžete si představit, jaké to bylo pro mě překvapení, když jsem zjistila, že na vypalování na papír potřebuji mnohem vyšší teplotu než na dřevěný podklad, na němž jsem pracovala!

Papír vyžaduje jemnější a trpělivější přístup než dřevo, především při stínování, ale při troše cviku můžete dosáhnout obdivuhodných výsledků. Většinu pyrografických stylů lze použít i při práci na papíře, ale já mám nejraději lavírovací styl; smíšená média; a klasické jemné stínování těmi krásnými sépiovými tóny pyrografie.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Umění pyrografie**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.